

YARA İYİLEŞMESİ

14

Dr. Öğr. Üy. Murat ÇİLEKAR

14.1. Giriş

Yara ya da doku hasarı; bir travma sonucu canlı dokunun anatomik ve fonksiyonel bütünlüğünün bozulması durumudur. Yara iyileşmesi; travma ile oluşan yaranın belirli yara iyileşmesi fazlarını düzenli ve sıralı olarak tamamlayarak dokunun anatomik ve fonksiyonel özelliklerini tekrar kazanması sürecidir (1).

14.2. Yara sınıflaması

- Akut yaralar
- Kronik yaralar
- Açık yaralar
- Kapalı yaralar

14.2.1. Akut yaralar

Akut yaralar genellikle ani gelişen travma sonrası oluşurlar. Yara iyileşmesini engelleyen faktörler azdır. Sonuç olarak; iyileşme sürekli ve genellikle yara beklenen sürede iyileşir (ortalama 4-6 hafta). Akut yaralar aşağıdaki şekilde alt gruplara ayrılabilir.

- Kontüzyon (Ezilme)
- Abrazyon (Sıyırılma)
- Laserasyon (Yırtılma)
- Penetran (Batma, delinme, silah yaralanması, böcek sokması)
- Yanıklar

Kaynakça

1. Broughton G 2nd, Janis JE, Attinger CE. The Basic Science Of Wound Healing (Retraction Of Witte M, Barbul A. In: Surg Clin North Am 1997; 77:509-528). *Plast Reconstr Surg* 117(7 Suppl) 2006 s:12-34.
2. Ahn C, Mulligan P, Salcido RS Smoking—The Bane Of Wound Healing: Biomedical Interventions And Social Influences. *Adv Skin Wound Care*. 2008; 21: 227-238.
3. Brem H, Tomic-Canic M. Cellular And Molecular Basis Of Wound Healing İn Diabetes. *J Clin Invest* 2007;117 s:1219-1222.
4. Wound Care Manual And Clinical Guidelines For Nurses <https://www.ausmed.com/Cpd/Guides/Wound-Care>. (9-10)
5. Gallagher KA, Liu ZJ, Xiao M, Chen H, Goldstein LJ, Buerk DG, Et Al. Diabetic İmpairments İn NO-Mediated Endothelial Progenitor Cell Mobilization And Homing Are Reversed By Hyperoxia And SDF-1 Alpha. *J Clin Invest* 117:1249-1259, 2007
6. S. Guo And L.A. Dipietro. Factors Affecting Wound Healing. *J Dent Res* 2010. 89(3):219-229,
7. Ali Uzunköy. Cerrahi Alan Enfeksiyonları: Risk Faktörleri Ve Önleme Yöntemleri. *Turkish Journal Of Trauma & Emergency Surgery* 2015 s: 269-281,
8. Werner S, Gros R. Regulation Of Wound Healing By Growth Factors And Cytokines. *Physiological Reviews*. 2003;83(3):835-70.
9. Clark RA. Cutaneous Tissue Repair: Basic Biologic Considerations. I. *Journal Of The American Academy Of Dermatology*. 1985;13(5):701-25.
10. Arthur C. Guyton MD, John E. Hall,. *Tıbbi Fizyoloji*. In: Prof. Dr. Hayrünnisa Çavuşoğlu P, Editor. Onbirinci Bası. Elsevier 2006. P. 457-8.
11. Monaco JL, Lawrence WT. Acute Wound Healing: An Overview. *Clinics İn Plastic Surgery*. 2003;30(1)
12. Thorne, CH, Chung, KC, Gosain, AK, Gurtner GC, Mehrara, BJ, Rubin, JP, & Spear, S. L. (Grabb and Smith's plastic surgery: Seventh edition. Wolters Kluwer Health Adis 2013).
13. Uzun E. Diyabetik Ratlarda Topikal Vasküler Endotelial Büyüme Faktörü (Vegf) Uygulamasının Yara Dokusundaki oksidatif Olaylar Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Ulusal Tez Merkezi: Gazi Üniversitesi* 2013.
14. Kim M-H, Liu W, Borjesson DL, Curry F-RE, Miller LS, Cheung AL. Dynamics Of Neutrophil İnfiltration During Cutaneous Wound Healing And İnfection Using Fluorescence İmaging. *Journal Of Investigative Dermatology*. 2008;128(7):1812- 20.
15. Karasu A, Bakır B. Yara Ve Yara İyileşmesi. *Veteriner Cerrahi Dergisi*. 2008;14(1):36-43. 95
16. Witte MB, Barbul A. General Principles Of Wound Healing. *Surgical Clinics Of North America*. 1997;77(3):509-28.
17. Johnson KE, Wilgus TA. Vascular Endothelial Growth Factor And Angiogenesis İn The Regulation Of Cutaneous Wound Repair. *Advances İn Wound Care*. 2014;3(10):647-61.
18. Granstein R, Murphy G, Margolis R, Byrne M, Amento E. Gamma-İnterferon İnhibits Collagen Synthesis İn Vivo İn The Mouse. *The Journal Of Clinical Investigation*. 1987;79(4):1254-8.

Gözden Geçirelim

- Yara ya da doku hasarı; bir travma sonucu canlı dokunun anatomik ve fonksiyonel bütünlüğünün bozulması durumudur.
- Yaralar enfeksiyon durumuna göre; a) Akut yaralar b) Kronik yaralar c) Açık yaralar d) Kapalı yaralar olmak üzere 4 başlık altında toplayabiliriz.
- Cerrahi olarak yaraları sınıflandırdığımızda: a) Temiz yara b) Temiz-kontamine yara c) Kontamine yara d) Kirli (enfekte) yaralar olmak üzere 4 alt başlıkta toplayabiliriz.
- Yara iyileşmesi ise kısaca hasarlanan dokunun yeniden onarılmasıdır. Yara iyileşmesi tiplerini kısaca 3'e ayırabiliriz: a) Primer iyileşme b) Sekonder iyileşme c) Tersiyer iyileşme
- Yara iyileşmesinin fazlarına bakacak olursak da a) Hemostaz b) İnflamasyon c) Proliferasyon d) Remodelling (yeniden yapılanma) olarak 4 ana başlık altında toplayabiliriz.
- Yara iyileşmesini etkileyen faktörleri de a) Hastaya ait faktörler (sistemik faktörler) b) Yaraya ait faktörler (lokal faktörler) olmak üzere iki alt gruba ayırabiliriz.